

สรุป

กล้วยไข่เป็นไม้ผลที่กำลังได้รับความสนใจจากหน่วยงานของภาครัฐบาล เพื่อผลักดันให้กลายเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของประเทศไทย กล้วยไข่นอกจะเป็นที่นิยมบริโภคของประชาชนในประเทศไทย ยังสามารถส่งเป็นสินค้าออกที่หารายได้ให้กับประเทศไทยปีละหลายล้านบาท แนวโน้มความต้องการของตลาดต่างประเทศของสินค้านี้มีเพิ่มมากขึ้นทุกปี ตลาดใหญ่ที่สำคัญที่สุดคือ ประเทศฮ่องกง

กล้วยไข่เป็นพืชที่ปลูกได้ทั่วทุกจังหวัดของประเทศ แหล่งปลูกเป็นการค้าที่สำคัญและมีชื่อเสียงที่สุดอยู่ที่จังหวัดกำแพงเพชร ในการศึกษาผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกกล้วยไข่จึงได้เลือกจังหวัดกำแพงเพชรเป็นตัวแทนในการศึกษาวิจัย โดยทำการศึกษาลงถึงความรู้ทั่วไปในการปลูกกล้วยไข่ ต้นทุน รายได้ ภาวะการตลาด ตลอดจนผลตอบแทนจากการลงทุน การศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรตัวอย่างที่ปลูกกล้วยไข่ จำนวน 110 ตัวอย่าง จำแนกขนาดพื้นที่ปลูกเป็น 3 ขนาดคือ 1-10 ไร่ 11-30 ไร่ และมากกว่า 30 ไร่ขึ้นไป ซึ่งผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

การปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร จะทำการปลูกกล้วยไข่เพียงครั้งเดียว และทำการล้างสวนทุก 3 ปี การเก็บผลผลิตจะเก็บได้ทุกปี ตั้งแต่ปีแรก ซึ่งผลผลิตที่ได้รับในแต่ละปีจะไม่เท่ากัน โดยปกติแล้วจะได้รับผลผลิตสูงสุดในปีที่ 2

ภาวะการตลาดของกล้วยไข่ขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของตลาด ราคาจำหน่ายของกล้วยไข่จึงเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวไปตามภาวะการตลาด กล่าวคือ ในช่วงต้นที่ผลผลิตเริ่มออกสู่ตลาดคือ ประมาณเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม และช่วงเทศกาลสารทไทย ประมาณเดือนกันยายน ความต้องการมีมากราคาจำหน่ายจะสูง หลังจากนั้นราคาจำหน่ายจะเริ่มลดต่ำลง การจำหน่ายผลผลิตก็สะดุด เนื่องจากมีพ่อค้าเข้าไปรับซื้อผลผลิตถึงสวนของเกษตรกร

ต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนและการลงทุนปลูกกล้วยไข่ที่ได้จากการศึกษาสามารถสรุปรายละเอียดจำแนกตามขนาดพื้นที่ปลูกดังแสดงในตารางที่ 6.1 ดังนี้

1. เนื้อที่เพาะปลูก 1-10 ไร่ มีต้นทุนการปลูกกล้วยไข่เฉลี่ยต่อไร่ ในช่วงระยะปีที่ 1-3 อยู่ระหว่าง 4,556.00 - 4,573.67 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 4,571.11 บาท ต้นทุนที่สำคัญคือ ค่าแรงงานทางตรงเฉลี่ยร้อยละ 38.82 ของต้นทุนรวม รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าวัสดุทางตรง คิดเป็นอัตราร้อยละ 35.08 และ 26.10 ตามลำดับ ปริมาณผลผลิตในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 145.79-169.36 ตัง หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 157.31 ตัง คิดเป็นรายได้ที่ได้รับในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 5,102.65-5,927.60 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 5,505.85 บาท มีกำไรสุทธิในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 528.98-1,353.93 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 934.74 บาท และจากการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกกล้วยไข่สามารถสรุปได้ดังนี้

-การวิเคราะห์สถานภาพด้านรายได้และรายจ่าย จากจำนวนรายได้ที่เกษตรกรได้รับทุก 1 บาท จะเป็นต้นทุนรวมในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 0.77-0.90 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.83 บาท โดยแยกเป็นส่วนต้นทุนผันแปรในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 0.54-0.63 บาทหรือ เฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.58 บาท และเป็นส่วนของต้นทุนคงที่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละ 0.23-0.27 บาทหรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.25 บาท

-การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ จากต้นทุนการปลูกกล้วยไข่ทุก 100 บาท จะได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 11.57 - 29.60 บาท หรือ เฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 20.45 บาท และผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละ 41.39-59.43 บาทหรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 50.29 บาท

-การวิเคราะห์จุดเสมอตัว พบว่า ณ ระดับราคาเฉลี่ยตั้งละ 35 บาท เกษตรกรจะต้องได้รับผลผลิตกล้วยไข่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 84.99-105.09 ตัง หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 93.37 ตัง จึงจะทำให้รายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการขายเท่ากับต้นทุนการปลูกต่อไร่ และเกษตรกรจะไม่ประสบผลขาดทุน

ตารางที่ 8.1 สรุปต้นทุน ปริมาณ รายได้ การสุทธิ และผลตอบแทนจากการลงทุนบลกกล้วยไข่ เฉลี่ยต่อไร่
จำแนกเป็นรายปีตามขนาดพื้นที่ปลูก

รายการ	ขนาดพื้นที่ปลูก 1-10 ไร่				ขนาดพื้นที่ปลูก 11-30 ไร่				ขนาดพื้นที่ปลูกมากกว่า 30 ไร่ขึ้นไป			
	ปีที่ 1	2	3	เฉลี่ย	ปีที่ 1	2	3	เฉลี่ย	ปีที่ 1	2	3	เฉลี่ย
ต้นทุนรวม (บาท)	4,566.00	4,573.67	4,573.61	4,571.11	3,843.03	3,799.71	3,799.71	3,814.15	3,560.20	3,504.31	3,504.31	3,522.94
ปริมาณผลผลิต (คิง)	156.78	169.36	145.79	157.31	184.83	213.39	176.61	191.61	148.98	174.97	150.06	158.00
รายได้รวม (บาท)	5,487.30	5,927.60	5,102.65	5,505.85	6,469.05	7,468.65	6,181.35	6,706.35	5,214.30	6,123.95	5,252.10	5,530.12
การสุทธิ (บาท)	921.30	1,353.93	528.98	934.74	2,626.02	3,668.94	2,381.64	2,892.20	1,654.10	2,619.64	1,747.79	2,007.18
การวิเคราะห์ผลตอบแทน												
-ด้านรายได้และรายจ่าย												
-ต้นทุนผันแปรต่อรายได้ 1 บาท	0.58	0.54	0.63	0.58	0.42	0.35	0.43	0.40	0.49	0.41	0.48	0.46
-ต้นทุนคงที่ต่อรายได้ 1 บาท	0.25	0.23	0.27	0.25	0.18	0.16	0.18	0.17	0.19	0.16	0.19	0.18
-ต้นทุนรวมต่อรายได้ 1 บาท	0.83	0.77	0.90	0.83	0.59	0.51	0.61	0.57	0.68	0.57	0.67	0.64
-เชิงเศรษฐกิจ												
-ผลตอบแทนต่อต้นทุนรวม (ร้อยละ)	20.18	29.60	11.37	20.45	68.33	96.58	62.68	75.83	46.46	74.75	49.88	56.97
-การกล่าวเกินต่อต้นทุนรวม (ร้อยละ)	50.05	59.43	41.39	50.29	98.35	126.92	93.04	106.08	74.03	102.77	77.89	84.84
-จุดเสมอค่า (คิง)	93.56	84.99	105.09	93.37	56.42	51.05	57.83	54.83	55.49	47.70	53.97	51.88
-การไร้เงินสด (บาท)	3,316.91	3,749.54	2,924.39	3,330.35	4,383.25	5,426.17	4,138.87	4,649.43	2,693.85	3,659.39	2,787.54	3,046.93

-การวิเคราะห์เกณฑ์เงินสด พบว่าเกษตรกรจะได้กำไรจากการปลูกกล้วยไข่ที่เป็นตัวเงินสดในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 2,924.59-3,749.54 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 3,330.35 บาท

2. ขนาดพื้นที่ปลูก 11-30 ไร่ มีต้นทุนการปลูกกล้วยไข่เฉลี่ยต่อไร่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 อยู่ระหว่างเท่ากับ 3,799.71-3,843.03 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 3,814.15 บาท ต้นทุนที่สำคัญคือ ค่าแรงงานทางตรงเฉลี่ยร้อยละ 40.30 ของต้นทุนรวมรองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการผลิต และค่าวัตถุดิบทางตรงคิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 31.24 และ 28.46 ของต้นทุนรวม ปริมาณผลผลิตในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 176.61-184.83 ตัง หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 191.61 ตัง คิดเป็นรายได้ที่ได้รับในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละ 6,181.35-7,468.65 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 6,706.35 บาท มีกำไรสุทธิในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 2,381.64-3,668.94 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 2,892.20 บาท และจากการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกกล้วยไข่สามารถสรุปได้ดังนี้

-การวิเคราะห์สถานภาพด้านรายได้และรายจ่าย จากจำนวนรายได้ที่เกษตรกรได้รับทุก 1 บาท จะเป็นต้นทุนรวมในช่วงระหว่างปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละ 0.51-0.61 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.57 บาท โดยแยกเป็นส่วนต้นทุนผันแปรในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 0.35-0.43 บาท หรือเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 0.40 บาท และเป็นส่วนของต้นทุนคงที่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละ 0.16-0.18 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.17บาท

-การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ จากต้นทุนการปลูกกล้วยไข่ทุก 100 บาท จะได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 62.68-96.56 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 75.83 บาท และผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 93.04-126.92 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 106.08 บาท

-การวิเคราะห์จุดเสมอตัว พบว่า ณ ระดับราคาเฉลี่ยตั้งละ 35 บาท เกษตรกรจะต้องได้รับผลผลิตกล้วยไข่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 51.05-57.63 ตัง หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 54.63 ตัง จึงจะทำให้รายได้ที่เกษตรกรได้รับจากการขายเท่ากับต้นทุนการปลูกกล้วยไข่ต่อไร่และเกษตรกรจะไม่ประสบผลขาดทุน

-การวิเคราะห์เกณฑ์เงินสด พบว่า เกษตรกรจะได้รับกำไรจากการปลูกกล้วยไข่ที่เป็นตัวเงินสดในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 4,138.37-5,426.17 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 4,649.43 บาท

3. ขนาดพื้นที่ปลูกมากกว่า 30 ไร่ขึ้นไป มีต้นทุนการปลูกกล้วยไข่เฉลี่ยต่อไร่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 เท่ากับ 3,504.31-3,560.20 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 3,522.94 บาท ต้นทุนที่สำคัญคือ ค่าแรงงานทางตรงเฉลี่ยร้อยละ 36.28 ของต้นทุนรวมรองลงมาคือ ค่าวัตถุดิบทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต คิดเป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 35.32 บาท และ 28.40 ของต้นทุนรวม ปริมาณผลผลิตในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 148.98 - 174.97 ตัง หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 158.00 ตัง คิดเป็นรายได้ที่ได้รับในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 5,214.30 - 6,123.95 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 5,530.12 บาท มีกำไรสุทธิในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 1,654.10 - 2,619.64 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 2,007.18 บาท และจากการวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกกล้วยไข่สามารถสรุปได้ดังนี้

-การวิเคราะห์สถานภาพด้านรายได้และรายจ่าย จากจำนวนรายได้ที่เกษตรกรได้รับทุก 1 บาท จะเป็นต้นทุนรวมในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 0.57 - 0.68 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.64 บาท โดยแยกเป็นส่วนต้นทุนผันแปรในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 0.41 - 0.49 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.46 บาท และส่วนต้นทุนคงที่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 0.16 - 0.19 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 0.18 บาท

-การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ จากต้นทุนการปลูกกล้วยไข่ทุก 100 บาท จะได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 46.46 - 74.75 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 56.97 บาท และผลตอบแทนในรูปของกำไรส่วนเกินในช่วงระยะปีที่ 1 - 3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 74.03-102.77 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 84.84 บาท

-การวิเคราะห์จุดเสมอตัวพบว่า ณ ระดับราคาเฉลี่ยตั้งละ 35 บาท เกษตรกรจะต้องได้รับผลผลิตกล้วยไข่ในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ละระหว่าง 47.70-55.49 ตัง หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 51.88 ตัง จึงจะทำให้รายได้ที่เกษตรกรได้รับการขายเท่ากับต้นทุนการปลูกต่อไร่ และเกษตรกรจะไม่ประสบผลขาดทุน

-การวิเคราะห์เกณฑ์เงินสด พบว่า เกษตรกรจะได้รับกำไรจากการปลูกกล้วยไข่ที่เป็นตัวเงินสดในช่วงระยะปีที่ 1-3 เฉลี่ยไร่ระหว่าง 2,787.54-3,659.39 บาท หรือเฉลี่ยต่อไร่ต่อปีเท่ากับ 3,046.93 บาท

สรุปผลจากการวิเคราะห์ ผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกกล้วยไข่ พบว่า การลงทุนทำสวนกล้วยไข่ขนาด 11-30 ไร่ ให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด โดยมีอัตราผลตอบแทนในรูปของกำไรสุทธิและในรูปของกำไรส่วนเกินสูงที่สุด นอกจากนี้ยังมีอัตราส่วนต้นทุนรวมต่อรายได้รวมต่ำสุด มีปริมาณผลผลิต ณ จุดเสมอต้นในระดับกลาง และกำไรเงินสดสูงสุด

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลตอบแทนจากการลงทุนปลูกกล้วยไข่ในจังหวัดกำแพงเพชร พบว่ามีปัญหาหลายด้าน ซึ่งสามารถสรุปปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัญหาด้านการตลาด

1.1 ปัญหาด้านราคาจำหน่าย เนื่องจากการผลิตกล้วยไข่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อให้ประชาชนบริโภคภายในประเทศ ซึ่งมีปริมาณความต้องการที่จำกัด การส่งออกยังมีจำนวนน้อยอยู่ ทำให้สภาพการตลาดยังไม่ขยายตัวเท่าที่ควร นอกจากนี้ช่วงฤดูกาลที่ผลผลิตกล้วยไข่ออกสู่ตลาดยังไม่มีการกระจาย ดังนั้นผลผลิตจะตกอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่งมากเกินไป ทำให้ราคาจำหน่ายต่ำในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากและความต้องการมีน้อย ราคาจำหน่ายจึงไม่มีความแน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ทำให้ราคาผลผลิตกล้วยไข่ต่ำคือ คุณภาพของผลผลิตไม่คงที่และยังไม่มีความเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

จังหวัดและหน่วยงานภาครัฐบาล ควรหาทางขยายการตลาดเพื่อให้ภาวะการตลาดมีความแน่นอนมากขึ้น ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ส่งเสริมให้ผู้บริโภคหันมานิยมบริโภคกล้วยไข่มากขึ้น นอกจากการบริโภคในรูปผลไม่สดแล้ว ควรส่งเสริมให้มีการแปรรูปกล้วยไข่และอบรมให้ความรู้กับผู้ปลูกกล้วยไข่ในเรื่องการปลูก การดูแล ก่อนและหลัง เก็บเกี่ยว เพราะจะช่วยให้เกษตรกรผลิตกล้วยไข่ที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด

เกษตรกรควรจัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตกล้วยไข่เพื่อเป็นการต่อรองเรื่องราคา ตลอดจนหาทางขยายตลาดให้สอดคล้องกับปริมาณผลผลิต และพัฒนาให้มีการส่งออกกล้วยไข่ได้โดยกลุ่มของตนเอง

1.2 ปัญหาด้านการส่งออก การส่งออกกล้วยไข่ไปจำหน่ายต่างประเทศ ยังมีปริมาณที่น้อยอยู่ เนื่องจากประสบปัญหาด้านการขนส่ง การบรรจุหีบห่อ ทำให้คุณภาพยังไม่ดีเท่าที่ควรเพราะกล้วยไข่เป็นผลไม้ที่มีอายุหลังการเก็บเกี่ยวสั้น ไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน และกล้วยไข่เป็นผลไม้ที่มีผิวเปลือกบาง ทำให้เกิดความเสียหาย และบอบช้ำง่ายถ้าไม่ได้รับการบรรจุหีบห่อที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ปัญหาเรื่องการส่งออกนี้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภาคเอกชน รัฐบาล และเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ เกษตรกรจะต้องพัฒนาการปลูกและการเก็บเกี่ยวกล้วยไข่ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ภาคเอกชนและภาครัฐบาลควรร่วมมือหาทางขยายตลาดต่างประเทศรวมทั้งพัฒนาการเก็บรักษาและบรรจุหีบห่อเพื่อการขนส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ

2. ปัญหาด้านการผลิต

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับปุ๋ย ในการปลูกกล้วยไข่ของเกษตรกรอาศัยจากการเรียนรู้และหาประสบการณ์ไม่ได้มีการเรียนรู้จากหลักวิชาการ เกษตรกรส่วนมากยังขาดความเข้าใจในการใช้ปุ๋ย เนื่องจากปุ๋ยในท้องตลาดมีหลายชนิดหรือมีสูตรเคมีที่แตกต่างกัน ทำให้ใช้ปุ๋ยผิดเวลาและผิดสัดส่วน ทำให้คุณภาพผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนี้ราคาปุ๋ยเคมีในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้นทุกปี เกษตรกรจึงเสียค่าใช้จ่ายส่วนนี้มาก

ข้อเสนอแนะ

กรมวิชาการเกษตร ควรมีการศึกษาถึงวิธีการใช้ปุ๋ย สัดส่วนและเวลาการใช้ที่เหมาะสม และควรจัดอบรมเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องได้แก่ เกษตรอำเภอ และเกษตรตำบล เพื่อจะได้นำความรู้ตามหลักวิชาการไปเผยแพร่แก่เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไข่ต่อไป

รัฐบาลควรควบคุมราคาและคุณภาพของปุ๋ย เพื่อให้เกษตรกรสามารถซื้อปุ๋ยที่มีคุณภาพและราคายุติธรรม

2.2 ปัญหาฝนแล้ง กล้วยไข่เป็นพืชที่ต้องการน้ำมาก การอาศัยน้ำฝนอย่างเดียวไม่เพียงพอ ปัญหาฝนตกไม่สม่ำเสมอบางครั้งฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานานทำให้หน้าดินแห้ง มีผลกระทบต่อคุณภาพของกล้วยไข่

ข้อเสนอแนะ

เกษตรกรควรเลือกทำเลที่จะสวนกล้วยไข่ที่มีแหล่งน้ำหรือสามารถ
นำน้ำมาใช้ในฤดูแล้งได้อย่างเพียงพอ